

KÖZGAZDASÁGTAN II.

SZÉCHENYI TERV

KÖZGAZDASÁGTAN II.

**Készült a TÁMOP-4.1.2-08/2/A/KMR-2009-0041 pályázati projekt keretében
Tartalomfejlesztés az ELTE TátK Közgazdaságtudományi Tanszékén
az ELTE Közgazdaságtudományi Tanszék,
az MTA Közgazdaságtudományi Intézet,
és a Balassi Kiadó
közreműködésével.**

BALASSI KIADÓ

MAGYARORSZÁG MEGÚJUL

A projekt az Európai Unió támogatásával valósul meg.

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszechenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

MAGYARORSZÁG MEGÚJUL

A projekt az Európai Unió
támogatásával valósul meg.

ELTE TáTK Közgazdaságtudományi Tanszék

KÖZGAZDASÁGTAN II.

Készítette: Lovics Gábor

Szakmai felelős: Lovics Gábor

2010. június

KÖZGAZDASÁGTAN II.

11. hét

Vita a gazdaságpolitikáról

Tk.: 13. fejezet

Lovics Gábor

Vitakérdések

- Az eddigi modellek alapján gondolhatjuk, hogy adott helyzetben megmondható, hogy milyen gazdaságpolitikai lépések szükségesek.
- De felmerül a kérdés, hogy aktív szerepet kell-e vállalnia a gazdaságpolitikának a stabilizálásban.
- Eseti döntések vagy szabályok mentén hozott döntések vezetnek-e jobb eredményre?

Aktív vagy passzív gazdaságpolitika?

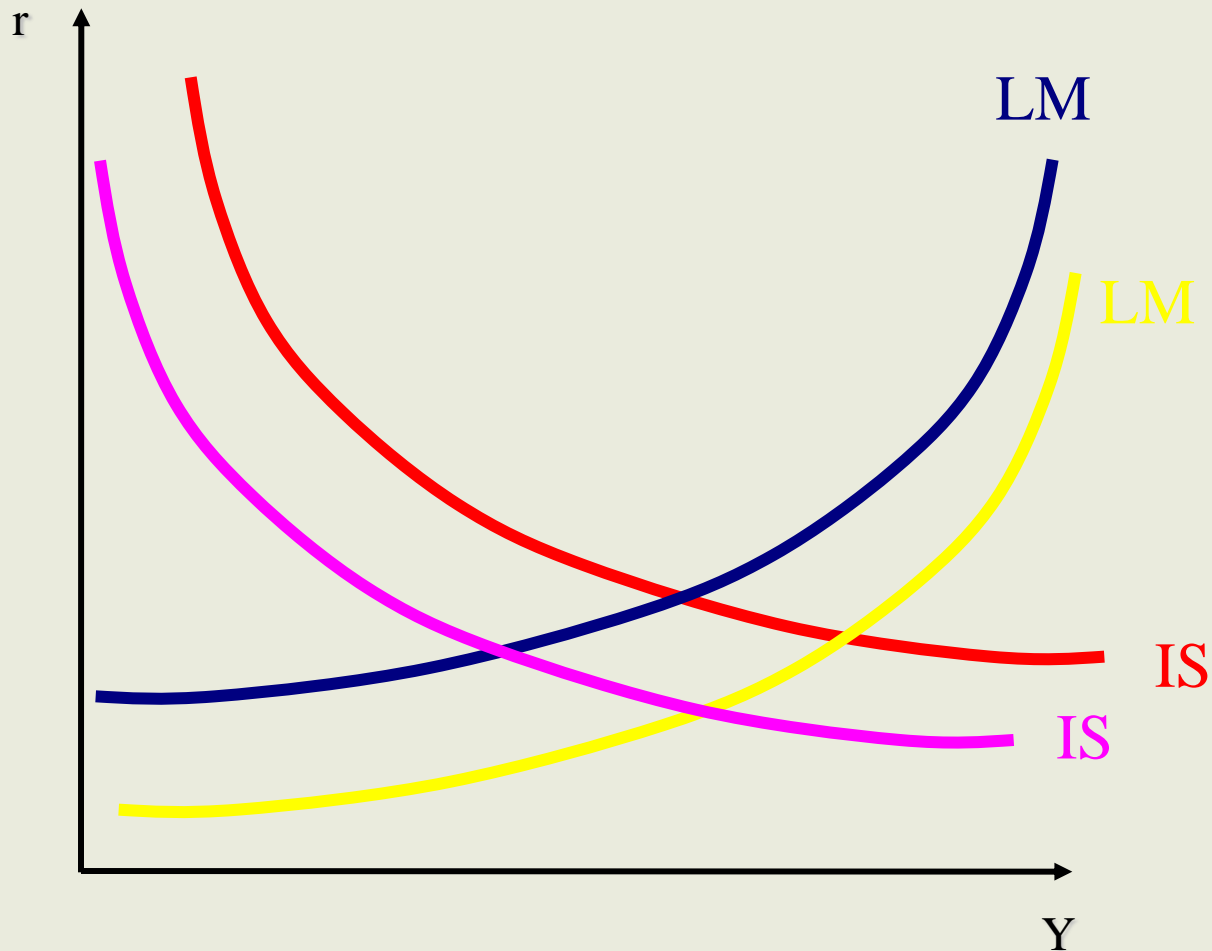
A gazdasági ingadozások megfelelő kezeléséhez először is megfelelően érzékelnünk kell, hogy milyen jellegű válsággal állunk szemben, majd meg kell hozni a megfelelő döntést, hogy kezeljük a jelenséget, majd döntésünknek ki kell fejtenie a megfelelő hatást.

A gazdasági ingadozásokat csökkentő gazdaságpolitika akkor lehet eredményes, ha a felsorolt három fázis jól működik, és nem telik el hosszú idő a probléma kiindulása és a gazdaságpolitika hatása között.

A 1990. évi recesszió az Egyesült Államokban

- Az Egyesült Államok 1990-ben recesszióba került, a munkanélküliség 5,1%-ról 7,7%-ra nőtt.
- A recesszió egyik oka a pénzt szűkítő monetáris politika, amit csak lassú kamatcsökkentéssel kezelt a Fed.
A pénzpiac szűkülése az LM-görbe balra tolódásával járt.
- Mindeközben az IS-görbe is eltolódott pénzüintézeti csődök és a kuvaiti válság miatt.
- Mi okozta a problémát? Az, hogy a Fed a félreértette a csökkenő kamatszintet, azt hitte az LM-görbe toldódott el, mivel a jövedelemadatok csak késve állnak rendelkezésre.

A tévedés ábrán

Időzítés és késések

- A gazdaságpolitikai döntések hatásai nem azonnal, hanem késéssel jelentkeznek.
- **Belső késés** a gazdaságot érő sokk és az arra adott válasz között telik el.
- **Külső késés** a gazdaságpolitikai lépés és a hatása között eltelt idő.
- A késések eredménye akár az is lehet, hogy a gazdaságot olyan időpillanatban élénkíti a politika, amikor visszafogni kellene, és viszont.

A fiskális politika és a belső késés

Döntés-előkészítő szakasz

- A költségvetés irányelveit (április 15-ig), majd a költségvetési tervezetet (augusztus 31-ig) a Kormány elé terjeszti a PM.
- A Kormány szeptember 31-ig az OGY elé terjeszti a költségvetési törvényjavaslatot (meg egy csomó egyéb számítást, korábbi mérleget stb. október 15-ig).

Döntési szakasz

- Az OGY november 30-ig tárgyalja, **határozatot hoz**, majd **törvényt alkot** (lehetőleg december végéig).

A monetáris politika és a külső késés

- A monetáris politika a pénz mennyiségére és a kamatokra hat.
- A kamatokon keresztül a beruházásokat befolyásolja.
- A beruházási döntések azonban tipikusan hosszú távra előre meghatározottak.
- Ezért a monetáris politikára a külső késés jellemző.
- A döntés és a hatása között akár hat hónap is eltelhet.

Automatikus stabilizátorok

Az automatikus stabilizátorok olyan gazdaságpolitikai eszközök, melyek **külön döntés nélkül** is csökkentik a gazdasági ingadozásokat.

Példa automatikus stabilizátorra

- Jövedelemarányos adó, automatikusan csökken recesszió esetén.
- Munkanélküliségi segély, automatikusan növekszik recesszió esetén.

Előrejelzések

- Mivel a gazdaságpolitika csak nagy késésekkel képes befolyásolni a gazdaságot, ezért nagyon fontos szerep-k van a jó gazdasági előrejelzéseknek.
- Ez azonban nagyon nehéz feladat, gyakran tévedünk.

Az MNB GDP növekedési előrejelzése 2007 elején

Lucas-kritika

Hogyan épül fel egy gazdasági modell?

Megfigyeljük az emberek múltbéli viselkedését. Majd gazdaságpolitikai döntéseket hozunk, feltételezve, hogy az emberek viselkedése alapvetően változatlan marad.

Pedig a gazdaságpolitika alapvető hatással van nemcsak a gazdasági változókra, hanem például az emberek várakozásaira is. Példa erre az inflációcsökkentő politika.

Gazdaságpolitika és a történelem

A történelmi adatok nem adnak egyértelmű választ arra, hogy melyik gazdaságpolitikai nézet eredményesebb. Ennek oka, hogy nem dönthető el egyértelműen, hogy a válság oka a gazdaság maga vagy a gazdaságpolitika. Emlékezzünk vissza a nagy válságról tanultakra.

Szabály szerinti vagy eseti gazdaságpolitika?

A két kérdés nem azonos:

Szabálykövető passzív gazdaságpolitika:
a pénz növekedési üteme 3%.

Szabálykövető aktív gazdaságpolitika:
a pénz növekedési üteme =
= 3% + (munkanélküliség – 6%).

Politikai konjunktúraciklus

A politikus is csak ember, és ő is az egyéni érdekei mentén dönt.

A választások közeledtével érdekében áll inspirálni a gazdaságot, azért, hogy jobb helyzetben lévőnek tűnjön a gazdaság.

A politikai választásokhoz kötődő gazdasági ingadozásokat hívjuk politikai konjunktúraciklusnak.

Ezért indokolhat lehet a gazdaságpolitikát függetleníteni a politikától.

Az időinkonzisztencia

A meghirdetett gazdaságpolitika befolyásolja az emberek várakozásait.

A várakozások megváltozása szükségtelessé teheti a politika végrehajtását.

Az emberek azonban számíthatnak arra, hogy a politikusok nem fogják végrehajtani a meghirdetett gazdaságpolitikát.

Például a legtöbb ország nyíltan hirdeti, hogy nem tárgyalnak túszejtőkkel.

Monetáris politika és az inkonzisztencia

A monetáris politika célja az infláció csökkentése.

Láttuk, hogy az infláció csökkenthető az inflációs várakozások befolyásolásával.

Ha sikerül elhíttetni, hogy csökkenteni fogjuk az inflációt, akkor az infláció csökkenése helyett nagy a kísértés, hogy inkább a munkanélküliség csökkentésére koncentráljunk.

Egyéb példák időinkonzisztenciára

- A kormány a beruházás élénkítése érdekében meghirdeti, hogy nem adóztatja meg a tőkejavakat.
- A kutatások érdekében az állam bejelenti, hogy átmeneti monopóliumot biztosít azoknak, akik új gyógyszereket találnak fel.
- A szülők büntetéssel fenyegetik a gyereket, ha az megszeg bizonyos szabályokat.
- A tanár félév végi vizsgát ígér.

Alexander Hamilton és a függetlenségi háború

Az USA a függetlenségi háború alatt nagyon sok hitelt vett fel. A háború végén többen a hitel visszafizetésének megtagadását javasolták.

Hamilton azonban a hitel visszafizetése mellett döntött, mert tudta, hogy az Egyesült Államoknak máskor is lesz hitelre szüksége.

A hitel-visszafizetési szabály azóta is érvényben van az Egyesült Államokban.

Monetáris politikai szabályok

Nemcsak azt kell eldöntenünk, hogy szabálykövető gazdaságpolitikát követünk, azt is ki kell választanunk, hogy melyik szabályt követjük.

A monetaristák szerint a pénz növekedési ütemét kellene rögzíteni. Ez azonban csak akkor eredményez inflációcsökkenést, ha a pénz forgási sebessége változatlan.

Monetáris politikai szabályok (folyt.)

Egy másik lehetséges alternatíva, hogy a nominális GDP alakulását tűzi ki célul a monetáris hatóság.

Cél lehet még az árszínvonal stabilitása.

A szabály szerinti politika egyik feltétele a jegybank függetlensége. Megfigyelhető egy negatív kapcsolat a jegybankok függetlensége és az infláció között.

Fiskális politikai szabályok

A fiskális politikában sokkal ritkábban beszélnek szabály szerinti döntésről, mint a monetáris politikában. A fiskális politikában felmerülő lehetőség a deficientszabályozó politikai szabály.

Ellenérvek:

- A költségvetési deficit segíthet kiegyensúlyozni a gazdaságot.
- A költségvetési deficit segíthet csökkenteni az adókból adódó torzító hatást.
- A deficit átcsoportosíthat jövedelmeket az időben.